

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **R. K.,** zast. Mgr. Josefem Bartuskem, advokátem, se sídlem tř. 28. října 108, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 1. 2011, č. j. 19 Cad 163/2007 - 156,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 1. 2011, č. j. 19 Cad 163/2007 - 156, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalovaná rozhodnutím ze dne 24. 7. 2007, č. X, zamítla žádost žalobce o částečný invalidní důchod pro nesplnění podmínek § 43 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“), s odůvodněním, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Jičíně ze dne 3. 7. 2007 není žalobce částečně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti pouze o 15 %.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že byl zaměstnán jako horník v rubání v dole Lazy, odkud byl vyřazen ze zdravotních důvodů. Poukázal na to, že ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici ve Valdicích mu nebyla umožněna léčba odpovídající jeho zdravotnímu stavu; měl bolesti v kříži a pichlavé bolesti v zádech. Nevydrží delší dobu sedět, ležet ani chodit a z tohoto důvodu není schopen vykonávat žádnou pracovní činnost.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 4. 11. 2008, č. j. 19 Cad 163/2007 – 50, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Nejvyšší správní soud ke kasační stížnosti žalobce rozsudkem ze dne 30. 11. 2009, č. j. 4 Ads 132/2009 – 96, rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 11. 2008, č. j. 19 Cad 163/2007 – 50, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v doplňujícím posudku chybí jakékoliv zhodnocení namítaného postižení bederní a krční páteře a že se Posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště v Ostravě (dále jen „posudková komise v Ostravě“) nikterak nevyjádřila k vyšetření páteře, jež žalobce žádal. Nejvyšší správní soud dále konstatoval, že rozhodující zdravotní postižení, které posudková komise určila, plně neodpovídá jeho podřazení podle přílohy č. 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb. provedeného posudkovou komisí v Ostravě, neboť u stěžovatele byl zjištěn oboustranný syndrom karpálních tunelů, tj. na obou horních končetinách. Posudková komise v Ostravě však hodnotila zjištěné rozhodující zdravotní postižení podle kapitoly XV, oddílu H, položky 24 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., tj. pro postižení jedné končetiny, a nikoli pro postižení obou končetin a svůj úsudek nijak neodůvodnila. Se zřetelem k tomu, že krajským soudem vyžádané posudky nemohly obstát z hlediska úplnosti a přesvědčivosti, Nejvyšší správní soud rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud na základě pokynu uvedeného ve zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu vyžádal doplňující posudek od posudkové komise v Ostravě, a dále posudek od Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště v Hradci Králové (dále jen „posudková komise v Hradci Králové“), která v posudku ze dne 19. 11. 2010 určila míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly XV, oddílu F, položky 2 písm. a) – 25 %.

Žalobce podáním ze dne 28. 5. 2010 požádal o ustanovení právního zástupce. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 29. 6. 2010, č. j. 19 Cad 163/2007 - 118, ustanovil žalobci zástupcem pro řízení o žalobě Mgr. Josefa Bartuska, advokáta.

V podání ze dne 15. 12. 2010 žalobce uvedl, že ze zdravotních důvodů netrvá na předvedení k ústnímu jednání, že soudu zasílá k nahlédnutí znalecký posudek ze dne 7. 7. 2010 vypracovaný soudní znalkyní MUDr. Martou Kotasovou a že nesouhlasí s posouzení svého zdravotního stavu posudkovými orgány, neboť po třech a půl letech nemohl být objektivně posouzen. K tomuto podání připojil jako přílohu znalecký posudek ze dne 7. 7. 2010, vyrozumění zástupci ze dne 10. 12. 2010 a dvě lékařské zprávy ze dne 5. 5. 2008 a 11. 5. 2008.

Krajský soud v Ostravě poté po provedených jednáních rozsudkem ze dne 4. 1. 2011, č. j. 19 Cad 163/2007 – 156, žalobu zamítl, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a ustanovenému zástupci přiznal odměnu v částce 4800 Kč. Krajský soud považoval za stěžejní posudky posudkové komise v Ostravě ze dne 6. 5. 2008 a 20. 8. 2008 a posudek posudkové komise v Hradci Králové ze dne 19. 11. 2010, neboť posudkové komise měly k dispozici úplnou zdravotní dokumentaci žalobce a vypořádaly se s jeho námitkami. Soud konstatoval, že v řízení bylo nesporně prokázáno, že žalobce ke dni 24. 7. 2007 nesplňoval podmínky plné ani částečné invalidity. K odstranění vzniklého rozporu v určení rozhodujícího zdravotního postižení a určení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti již soud neprováděl další dokazování, neboť obě posudkové

komise stanovily míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti nižší než 33 %. Jako přesvědčivější hodnotil soud závěr posudkové komise v Hradci Králové, podle něhož byl rozhodujícím zdravotním postižením bolestivý syndrom hrudní a bederní páteře na podkladě lehkého zakřivení páteře, lehkých degenerativních změn hrudních obratlů a lehkého snížení obratle L2 s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 25 %. Poznamenal, že dalším dokazováním by byly zvyšovány náklady tohoto řízení, aniž by jeho výsledek, tj. odstranění rozporů ve zdravotním stavu žalobce, mohl ovlivnit výrok posudků, a tedy i rozhodnutí soudu ve věci. K námitce, že posudkové komise nemohly objektivně posoudit jeho zdravotní stav, neboť jej konzultovaly s MUDr. F., a že nelze po třech a půl letech posoudit, jaký byl jeho stav ke dni 24. 7. 2007, soud uvedl, že posudkové komise vycházely z poměrně rozsáhlé zdravotní dokumentace žalobce, která je rozhodující pro posouzení jeho zdravotního postižení i míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti. Soud poukázal na to, že posudková komise v Ostravě dostatečně objasnila, že si byla vědoma, že jde o postižení obou rukou, nikoliv jedné končetiny, přesto toto poškození podřadila pod kapitolu XV, oddíl H, položku 24 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., neboť postižení bylo velmi lehké, motorické neurogramy byly oboustranně hraniční, senzitivní neurogram vlevo normální, vpravo hraniční a nenarušovaly jemnou motoriku, takže nebyla splněna kritéria uvedená pod písm. b) stejné položky, pod jehož zařazení by byl zdravotní stav žalobce nadhodnocen.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost z důvodů uvedeného v § 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). V ní uvedl, že soud ani žalovaná nevzaly v úvahu všechna onemocnění stěžovatele a všechna lékařská potvrzení založená v soudním spise, z nichž vyplývá, že míra poklesu jeho schopnosti soustavné výdělečné činnosti činila nejméně 33 % a že bylo zjištěno zdravotní postižení, které značně stěžovalo jeho obecné životní podmínky. Zdůraznil, že je postižen na obě horní končetiny, má stálou nepříjemnou bolest v obou rukou, ztrácí v nich sílu, nemůže nic pořádně uchopit, trpí postižením krční a bederní páteře, při došlapování na pravou dolní končetinu mu bolest vystřeluje do třísla, jako by jej někdo píchal jehlami, má vysoký tlak a slabý zrak. Nevydrží delší dobu sedět, ležet ani chodit. Namítal, že správní orgán a též krajský soud nedostatečně zhodnotily skutečnost, že téměř devět let pracoval v šachtě, přímo v rubání. Při této práci musel být vždy předkloněn, celé tělo ve vlhku nebo spíše mokrém prostředí maximálně trpělo, což byly podmínky pro vznik nemocí, jimiž stěžovatel trpí. Konstatoval, že si posudky posudkových komisí vzájemně odporují a neberou v úvahu všechny okolnosti jeho onemocnění. Z těchto důvodů navrhoval, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatel namítal, že soud nevzal v úvahu všechny důkazy, které měl k dispozici. Poukázal na to, že soudu dne 16. 12. 2010 zaslal znalecký posudek ze dne 7. 7. 2010, který měl soud, byť byl zhotoven pro řízení o nemoci z povolání vedené u Okresního soudu v Ostravě, při svém rozhodování zohlednit, neboť MUDr. Marta Kotasová je znalkyní v oboru zdravotnictví, odvětví posudkového lékařství. O přiznání invalidního důchodu žádal stěžovatel v roce 2007 právě na základě posouzení uvedené znalkyně, podle níž není schopen práce v podzemí hlubinného dolu v žádném pracovním zařazení. Poznamenal, že je vyučen jako tesař lešenář, tuto práci však není schopen vykonávat, neboť podle posouzení MUDr. Kotasové má zákaz práce ve výškách a v klimatických změnách. Uvedl, že v tomto znaleckém posudku jsou uvedeny i úrazy,

které měl vzít krajský soud v úvahu při posuzování jeho nároku na invalidní důchod. Konstatoval, že krajský soud nesprávně uvedl datum lékařského posudku o zdravotní způsobilosti pro práci v dole MUDr. C. jako 7. 1. 2009, když správné datum je 7. 1. 2005. Tato záměna způsobuje nesprávná hodnocení i ostatních lékařských posudků.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že krajský soud v této věci rozhodl zcela správně, a proto navrhovala, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody obsaženými v kasační stížnosti.

Stěžovatel v kasační stížnosti a jejím doplnění namítal důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posuzoval námitku stěžovatele spočívající v tom, že krajský soud nevzal vůbec v úvahu znalecký posudek MUDr. Marty Kotasové.

Otázkou tzv. opomenutých důkazů, tj. důkazů, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazů, jimiž se soud v rozhodnutí nezabýval v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, se Ústavní soud zabýval již v nálezu ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94. V něm Ústavní soud zdůraznil, že *„[z]ákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásadám spravedlivého procesu), vyplývající z Listiny základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1), nutno proto rozuměti tak, že ve spojení s obecným procesním předpisem (o. s. ř.), v řízení před soudem (obecným), musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit proč, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal (§§ 153 odst. 1, 157 odst. 2 o. s. ř.); jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami, spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod, a v důsledku toho též i v rozporu s čl. 95 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb. Tak zvané opomenuté důkazy [...] proto téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí [§§ 221 lit. c), 243b odst. 1 al. 2 o.s.ř.], ale současně též jeho protiústavnost (čl. 36 odst. 1 Listiny*

základních práv a svobod, čl. 95 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb).“ Na shora citovaný nález navázal Ústavní soud například v nálezu ze dne 16. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 283/2000, v němž uvedl, že „*je zcela věcí obecného soudu, jak důkazy sám vyhodnotí, nicméně jejich hodnocením, co do jejich vztahu ke skutečnosti v řízení prokazované (a tedy jedné ze subsumpčních podmínek), se v souladu se svými procesními povinnostmi zabývat musí*“.

Ve správním soudnictví se obdobně vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 Afs 147/2004 - 89, publikovaný pod č. 618/2005 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, v němž konstatoval, že soud má bezesporu právo posoudit a rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.), toto právo jej však nezbavuje povinnosti odůvodnit, co jej vedlo k takovému závěru a z jakého důvodu považuje provedení důkazu za nadbytečné (dále srov. například rozsudek ze dne 1. 4. 2008, č. j. 9 Azs 15/2008 - 108, ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Azs 26/2009 - 100, nebo ze dne 2. 9. 2009, č. j. 2 Azs 26/2009 - 123).

Uvedeným povinnostem krajský soud nedostál, neboť se v odůvodnění svého rozsudku o znaleckém posudku MUDr. Marty Kotasové nikterak nezmínil. Z protokolu o jednání ze dne 4. 1. 2011 sice vyplývá, že soud při jednání přečetl podání stěžovatele ze dne 15. 12. 2010 založené v soudním spise na čísle listu 144, k němuž stěžovatel zmíněný znalecký posudek připojil, nicméně z protokolu již nevyplývá, že by tento listinný důkaz krajský soud jako důkaz provedl. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že krajský soud znalecký posudek, který stěžovatel soudu předložil, vůbec jako důkaz neprovedl, a nemohl jej tedy ani zhodnotit a zohlednit ve svém rozhodnutí, popřípadě nijak nezdůvodnil, z jakého důvodu důkaz uvedeným znaleckým posudkem neprovedl. Napadený rozsudek je tak nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

Z předběžného posouzení znaleckého posudku MUDr. Marty Kotasové ze dne 7. 7. 2010 je přitom zřejmé, že by mohl mít pro zjištění skutkového stavu v posuzované věci podstatný význam, byť byl vpracován dne 7. 7. 2010, tedy po datu vydání napadeného rozhodnutí žalované. Bude proto potřebné, aby krajský soud vyžádal od posudkové komise v Hradci Králové doplňující posudek, v němž by se posudková komise měla zabývat závěry znaleckého posudku v tom směru, zda nemůže ovlivnit posouzení dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu stěžovatele ke dni 24. 7. 2007 tak, jak jej zhodnotila v posudku ze dne 19. 11. 2010. Měla by se rovněž vyjádřit k tomu, zda vzhledem k hypertenzní nemoci, jež je u stěžovatele diagnostikována již od roku 2007, a k lehkému oboustrannému syndromu karpálního tunelu není dán důvod k postupu ve smyslu § 6 odst. 4 vyhlášky č. 284/1995 Sb., tedy k navýšení míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti až o 10 %. Jestliže totiž posudková komise v Hradci Králové určila jako rozhodující zdravotní onemocnění lehké funkční postižení více úseků páteře podle kapitoly XV, oddílu F, položky 2 písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. s poklesem schopnosti soustavné výdělečné činnosti o 25 %, naskýtá se otázka, zda-li stěžovatel nesplňoval podmínky částečné invalidity k datu 24. 7. 2007. Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že posudková komise v Hradci Králové v posudku ze dne 19. 11. 2010 uvedla, že stěžovatel trpí přetlakovou chorobou prvního stupně léčbou špatně korigovanou, a hodnotila ji jako posudkově nevýznamnou. Tento závěr však nepůsobí jako přesvědčivý, pokud znalkyně z oboru posudkového lékařství ve znaleckém posudku posoudila hypertenzní chorobu z posudkového hlediska tak, že jen z důvodu tohoto onemocnění není stěžovatel schopen práce fyzicky náročné, ve výškách a v nočních

směnách, není schopen práce v podzemí hlubinného dolu a že „*Od 5/2007 by nebyl schopen pracovat jako horník v podzemí hlubinného dolu v jakémkoli zařazení ani pro nekompenzovanou hypertenzi*“.

Za dané procesní situace se Nejvyšší správní soud nezabýval ostatními námitkami uplatněnými v kasační stížnosti, neboť nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí představuje vadu řízení, jež se dotýká samotné zákonnosti napadaného rozsudku, a je sama o sobě důvodem pro zrušení citovaného rozhodnutí (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 3. 2005, č. j. 3 As 6/2004 - 105, publikovaný pod č. 617/2005 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

Vzhledem k uvedenému dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm se krajský soud náležitě vypořádá se znaleckým posudkem MUDr. Marty Kotasové, který stěžovatel navrhoval jako důkaz tak, jak je shora uvedeno. Tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu je krajský soud vázán (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, včetně odměny ustanoveného zástupce (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. května 2011

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu